

Předsedkyně: Výslechy obžalovaných a svědků prohlašuji za ukončené. Vyhlašuji přestávku na hodinu a půl, aby si prokurátor a obhájci mohli připravit řeč.

Kalistratovová jménem obhájců prohlašuje, že tato doba je nedostatečná, a žádá o odročení závěrečných řečí stran na další den.

Předsedkyně vyhlašuje přestávku na dvě a půl hodiny. Po přestávce začínají závěrečné řeči.

ŘEČ PROKURÁTORA V. J. DRELA

Soudruzi soudci!

Při naplňování soudní spravedlnosti dostáváte k projednání různé delikty proti zákonu. Jakýkoli trestný čin vzhledem k tomu, že je útokem na právní řád a státní zřízení, vyvolává u sovětských lidí rozhořčení.

Trestný čin, který Bogorazová, Litvinov, Babickij, Delone a Dremljuga spáchali 25. srpna na Rudém náměstí v Moskvě, vyvolal rozhořčení a pobouření Moskvanů i návštěvníků našeho hlavního města.

Bogorazová, Babickij, Litvinov, Delone a Dremljuga, kteří se na Rudé náměstí postavili s nápisy na plakátech, nejenže hrubě narušili veřejný pořádek, ale dopustili se také zlovolných pomluv proti politice vlády při poskytnutí bratrské pomoci československému lidu.

V letech války položilo více než dvacet milionů sovětských lidí život v boji s fašismem a víme, že více než sto tisíc z nich zahynulo, když zachraňovali před hnědým morem Československo. Mnozí sovětští lidé dodnes oplakávají své blízké.

Nebýt Sovětské armády, nebylo by svobodné ani Československo. Sovětští lidé měli k Čechům vždy bratrský vztah. Všichni vidíme, že v poslední době se mezinárodní imperialismus, zejména imperialismus USA, stále více zaměřuje na diverzní činnost. V podmínkách prudkého zostření imperialistických válek se obrovský aparát antikomunistické propagandy zaměřil na pokusy podkopat socialistické hnutí zevnitř.

V paměti lidu jsou dosud čerstvé události v Maďarsku před dvanácti lety, kdy došlo ke kontrarevoluční vzpouře, během níž zahynuli i nejlepší synové naší vlasti. Stejný zločinný rukopis je zřejmý v organizaci kontrarevoluce v Československu. Jak ukazují fakta, jak je zachytily stránky našich novin, kontrarevoluční vystoupení nebyla ani zdaleka náhodná. Kontrarevoluce se chystala uchvátit moc všemi prostředky. Hrozilo nebezpečí ztráty výtobytků socialismu. Za těchto podmínek SSSR, věren internacionální a spojenecké povinnosti, učinil rozhodnutí poskytnout československému lidu bratrskou pomoc, které plně odpovídá právu členských států Varšavské smlouvy na individuální a kolektivní obranu. Bratrské země vycházely a vycházejí z toho, že nikomu nebude dovoleno vyrvat ČSSR ze socialistického tábora. Novou ranou silám kontrarevoluce se stala moskevská jednání. Dokumenty zveřejněné v tisku svědčí o tom, že bylo dosaženo úplné shody s vedoucími představiteli ČSSR.

Všechn sovětský lid, naše dělnická třída, rolníci a inteligence plně schválili opatření podniknutá sovětskou vládou. Na četných shromážděních pracující naší země vyslovili podporu vládním krokům. Nelze nezasnamenat, že mezinárodní imperialismus rozpoutal bezuzdnou kampaň antikomunistické propagandy.

Buržoazní propaganda za využití všemožných kanálů vymýšlí a šíří nejnehoráznější pomluvy, aby pošpinila zásah bratrských zemí. Sovětští lidé se však v situaci orientují správně a stavějí se buržoazní propagandě na odpor.

Bohužel se však v našem dvousetčtyřicetimilionovém národě vyskytují i osoby morálně nepevné. Jsou to jedinci, kteří se nechají chytit na udičku buržoazní propagandy. Nejenže sami uvažují nesprávně, ale také vědomě šíří lži, čímž se dopouštějí těžkých zločinů. Příkladem je tento proces.

Jak bylo zjištěno, obžalovaní se dostavili 25. srpna tohoto roku kolem dvanácté hodiny na Rudé náměstí. Předem si připravili plakáty s vědomě lživými výmysly „*At' žije svobodné a nezávislé Československo!*“ (v českém jazyce), „*Za vaši a naši svobodu*“, „*Ruce pryč od ČSSR*“, „*Pryč s okupanty*“ a „*Svobodu Dubčekovi*“.

Tyto osoby si za místo srocení ne náhodou vybraly Rudé náměstí, kde se vždy pohybuje mnoho lidí, Moskvanů i návštěvníků odjinud. Všem sovětským lidem je Rudé náměstí, kde spočívají ostatky vůdců a jsou pochováni nejlepší lidé země, nekonečně drahé. Každý, kdo přijede do Moskvy, považuje za svou občanskou povinnost Rudé náměstí navštívit.

Snažili jsme se objasnit příčiny, proč si obžalovaní zvolili právě Rudé náměstí. Ti o tom v přípravném řízení odmítli hovořit a před soudem se krajně neupřímně snažili ujistovat, že hledali místo, kde je nejmenší provoz. Je nemálo míst, kde provoz není žádný. Ve skutečnosti, jak přiznal Dremljuga, když odpovídal na otázku, proč si nevybrali například Alexandrovský sad, chtěli, aby jejich zločinné jednání upoutalo co největší pozornost. Tím lze vysvětlit výběr Rudého náměstí, čímž se zjevně rouhali památce. Když přišli na Rudé náměstí, usedli obvinění na chodník a rozvinuli plakáty, které vytáhli z kočárku Gorbaněvské. (Gorbaněvská byla během vyšetřování uznána za nepřičetnou.) Na otázku, jak plakáty převáželi, obžalovaní odmítli odpovídat. Z výpovědi svědka Davidoviče vyplývá, že byly ukryty v dětském kočárku. Obžalovaní si velmi dobře uvědomovali, že kdyby je nesli v ruce, někdo by je zastavil už dříve. Protože věděli, že jejich jednání se nesetká se souhlasem, předem pozvali své známé a příbuzné, aby sehráli úlohu statistů a jejich jednání schvalovali – Litvinov Korchovovou a Rusakovskou, Babickij Velikanovovou, která přizvala své dvě přítelkyně. Další se na náměstí údajně ocitli náhodou. Všechny tyto okolnosti svědčí o tom, že akce byla předem promyšlena a zorganizována. Ověřovala se otázka, zda existovala předběžná domluva. V předběžném řízení obžalovaní na tento dotaz odmítli odpovědět a před soudem se své činy pokoušeli vylíčit jako náhodnou shodu okolností. Litvinov však řekl, že nemuselo jít o náhodu, ale o něco jiného. Velikanovová prohlásila, že se pětadvacátého z rozhovoru s manželem dozvěděla, že se chystá jít na Rudé náměstí. Svědčí o tom také výpověď

Korchovové, která uvedla, že viděla, jak přišla Bogorazová a několik mužů, kteří poté seděli u pranýře.

Existenci domluvy potvrzuje to, že byly vyrobeny plakáty.

Obžalovaný Dremljuga držel plakát „*Pryč s okupanty*“ a na druhé straně „*Svobodu Dubčekovi*“, Litvinov a Delone „*Za vaši a naši svobodu*“, Babickij „*Ať žije svobodné a nezávislé Československo!*“ (v češtině) a Bogorazová „*Ruce pryč od ČSSR*“.

Není sice nutné plakáty analyzovat a dokazovat jejich vědomě lživý a pomlouvačný charakter, ale protože obžalovaní svou vinu popírali, budu se obsahu plakátů věnovat. Například obžalovaný Dremljuga držel oboustranné heslo „*Pryč s okupanty*“ a „*Svobodu Dubčekovi*“. Jak vyplývá z výpovědi obžalovaných, všichni souhlasili s obsahem všech plakátů. Všichni si dobře pamatujeme, co je to okupace. Při slově „okupanti“ si vzpomeneme na Babij Jar, Lidice, Košice,¹³ Osvětim nebo Majdanek. Náš tisk a rozhlas poskytl vyčerpávající vysvětlení nezbytnosti vstupu vojsk a nelze to nechávat. Pokud jde o druhé heslo, „*Svobodu Dubčekovi*“, Dremljuga se odvolal na vysílání izraelského rozhlasu. Přitom je známo, že v době, kdy obžalovaný držel tento plakát, se první tajemník ÚV KSČ s. Dubček účastnil jednání v Kremlu a 26. srpna se vrátil do vlasti.

Předsedkyně napomíná Dremljugu, aby se neusmíval a poslouchal.

Že se 26. srpna s. Dubček vrátil do Československa, oznámil i izraelský rozhlas.

Bogorazová držela plakát: „*Ruce pryč od ČSSR*.“ Dovolte mi, abych se zeptal, čí ruce měla na mysli. Revanšistů? Fašistů? Ne, Bogorazová měla na mysli ruce našich vojáků, armády, která zachránila bratrský lid Československa před fašistickou porobou.

Obžalovaní Litvinov a Delone drželi plakát „*Za vaši a naši svobodu*“. Ale o jakou svobodu se zde jedná? Pokud o svobodu pořádat sročení, svobodu pomlouvat, tak taková svoboda není a nebude. Co se týká hesla „*Ať žije svobodné a nezávislé Československo!*“, Babickij musel vědět, že právě proto, aby Československo zůstalo svobodné a nezávislé, byla do něho vyslána vojska socialistických zemí.

Všechny plakáty měly vědomě lživý a pomlouvačný charakter a je zcela pochopitelné, že občané, kteří se na Rudém náměstí nacházeli, žádali jejich okamžité odstranění a sami, aniž čekali na úřední orgány, začali plakáty zabavovat a poslali je na milici.

Obžalovaní pečlivě zjišťovali, podle jakého práva je občané zadrželi. Ano, všichni na to měli právo a plnou moc, které jim dal náš sovětský zákon. Podle čl. 13 trestního zákoníku RSFSR jsou sovětské občané povinni zamezit rušení pořádku. Totéž říká výnos prezidia Nejvyššího sovětu RSFSR z 26. července 1966 (O zesílení odpovědnosti za

13 Je míněna obec Košice ve Volyni, kde 15. března 1942 ukrajinská policie spolu s Němci povraždila 147 Poláků, 19 Ukrajinců, 7 Židů a 90 sovětských válečných zajatců, pozn. překl.

výtržnictví – N. G.): „Jednání občanů směřující k zabránění zločinným výstřelkům a k zadržení pachatele je v souladu se zákonodárstvím SSSR a svazových republik právně opodstatněné a nezakládá trestní nebo jinou odpovědnost, i když byla tímto jednáním vynuceně způsobena pachateli újma.“ Proto je jednání občanů nejen morálně správné, ale i právně opodstatněné. Obžalovaní říkali, že je někteří občané urazili. Možná se jednotlivci urážky opravdu dopustili, ale copak může zůstat klidný člověk, který ve věku čtyř let ztratil otce? Copak mohl být klidný člověk, který viděl, že se tu hrubě pomlouvá strana a vláda? Není vyloučeno, že bez včasného zásahu osob dohlížejících na pořádek na Rudém náměstí mohlo vše pro obžalované skončit mnohem žalostněji. Ani poté, co dorazili občané a příslušníci milice a zabavili obžalovaným hesla, nepřestali provokovat a vykřikovat. O tom hovořili svědci Udarcev, Fedosejev a Savilov. Obžalovaný Babickij ani nepopírá, že se snažil dav zklidnit slovy: „Přátelé, ztrácíme své nejlepší přátele.“ Rád bych věděl, o jakých přátelích to mluvil. Myslel snad Svitáka a Brodského, kteří uprchli do USA? Jenže to jsou zapřísáhlí nepřátelé českého lidu. Český a slovenský národ dobře ví a chápe, že jeho skutečnými přáteli jsou sovětské občany a Sovětský svaz. Vstup vojsk napomohl upevnění našeho přátelství.

Obžalovaní Bogorazová, Litvinov, Babickij, Delone a Dremljuga, kteří uspořádali toto sročení, narušili svým jednáním veřejný pořádek a fungování dopravy a bránili návštěvníkům Rudého náměstí, aby se mohli seznámit s jeho pamětihodnostmi.

Domnívám se, že vinu všech obžalovaných plně prokazují materiály spisu. Vinu Bogorazové konkrétně potvrzují svědci Jastrebová, Davidovič a Vasiljev. Svědkyně Korchovová rovněž potvrdila, že mezi těmi, kdo drželi plakáty, viděla Bogorazovou. Obžalovaná Bogorazová-Bruchmanová sama nepopírá, že byla ve dvanáct hodin na Rudém náměstí a držela v rukou plakát: „Ruce pryč od ČSSR.“

Litvinovovu vinu potvrzují Jastrebová a Fedosejev. Stejně vypovídá i svědkyně Korchovová. Sám Litvinov nepopírá, že se akce účastnil. Vinu Babického dokazují svědkyně Velikanovová a Medvedovská. Sám Babickij nepopírá okolnost, že byl na Rudém náměstí a držel plakát. Je nutné poukázat i na to, že se v jeho bytě našla krycí deska na stůl, na které vyráběl heslo.

Vinu Deloneho rovněž potvrzují materiály spisu a svědkyně Jastrebová. Ani on svou účast nepopírá. Dremljugovu vinu potvrzují svědci Dolgov, Ivanov, Saveljev a Kuklin, kteří ho viděli a dosvědčují, že držel plakát. Ani sám Dremljuga tyto okolnosti nepopírá. Plakáty jsou jako předměty doličné připojeny k trestnímu spisu a rovněž dokazují vinu. Všichni svědci, kteří do 25. srpna obžalované neznali, vypovídají upřímně a pravdivě. Mezi svědeckými výpověďmi existují určité rozpory, ty však v žádném případě nemohou zpochybnit jejich hodnověrnost. Lze je vysvětlit tím, že přítomní viděli celou událost z různých míst a v různé době a byli velmi rozrušeni. Jsou to lidé různého věku, zaměstnání i bydliště. Patří k nim student, dělník z Noginska, technik i zámečnický, tj. lidé, kteří neměli žádný zájem očeřovat obžalované. Mluví o tom, koho identifikovali a koho identifikovat nemohou. To dokazuje, že mluví pravdu. O hodnověrnosti svědeckých výpovědí není pochyb.

Vina obžalovaných spočívá v tom, že ve skupině hrubě narušili veřejný pořádek a fungování dopravy. To potvrzují svědci Savilov, Kuklin, Strebkov a Davidovič, ale také přípis ze 4. oddělení správy řízení pouličního provozu Státní automobilové inspekce.

Je třeba soud upozornit na to, že obžalovaní nepopírají, že byli 25. srpna na Rudém náměstí a drželi plakáty. Tvrdí však, že jejich jednání je v souladu se zákonem na základě čl. 125 ústavy, který mimo jiné zajišťuje svobodu demonstrace. Ano, uvedený článek skutečně zaručuje svobodu demonstrovat, jenže to, co spáchali obžalovaní, nelze v žádném případě označit za demonstraci. Demonstrací myslíme organizované jednání. Obžalovaní se demagogicky odvolávali na jednu část článku ústavy a přitom zapomínali na část druhou, která za demonstraci označuje organizovaný průvod v zájmu pracujících a za účelem upevnění socialistického zřízení. Pokud jde o srocní 25. srpna, nelze ho zařadit mezi demonstrace ani co do podstaty, ani co do obsahu.

Obžalovaní si velmi dobře osvojili práva, ale zapomněli na povinnosti. Někteří z nich bohatě využili právo na vzdělání. Babickij má dvě vysoké školy, Bogorazová dokonce obhájila kandidátskou práci a má titul kandidátky věd. Pokud vysokoškolské vzdělání nezískali Delone nebo Dremljuga, závisí to do velké míry na nich samých. Stát jim k tomu poskytl všechny možnosti.

Právní kvalifikace jejich jednání zní, že trestný čin se kvalifikuje v souladu s články 190¹ a 190³ trestního zákoníku RSFSR. Materiály výslechového dokazování před soudem potvrdily správnost žaloby a plně prokazují vinu obžalovaných právě podle těchto článků. Obžalovaní Bogorazová, Litvinov, Babickij, Delone a Dremljuga si předem připravili plakáty s texty obsahujícími vědomě lživé výmysly a vykřikovali hesla. Toto jednání naplňuje skutkovou podstatu čl. 190¹ TZ RSFSR. Hrubě narušili veřejný pořádek a překáželi normálnímu fungování dopravy na Rudém náměstí. Toto jednání naplňuje skutkovou podstatu trestného činu podle čl. 190³ TZ RSFSR. Je na vás, abyste stanovili výši trestu. Přitom je podstatné, jak se jeví osobnosti obžalovaných. Na první pohled zde sedí různí lidé – otec rodiny se třemi dětmi, mladík, který teprve vstupuje do života, kandidátka věd a nedostudovaný vysokoškolák. Spojuje je krajní politická nevyspělost a ideová nepevnost. Sovětská moc jim dala vše a zajistila jim prostor pro rozvoj tvůrčích schopností. Myslím, že se obžalovaní úporně snažili nepozorovat to krásné, co se v naší zemi odehrává. Informace nezískávali ze sovětských novin a rozhlasu, nýbrž čerpali hanobící zprávy z kalných zahraničních pramenů. V návalu upřímnosti obžalovaný Dremljuga, jak je zřejmé z materiálů spisu, uvedl, že takovéto akce k ničemu dobrému nevedou.

Tři obžalované, Litvinova, Deloneho a Dremljugu, vyhledávání a šíření informací zaměstnávalo natolik, že v okamžiku spáchání trestného činu vůbec nepracovali. Litvinov nepracoval od ledna, kdy byl propuštěn za neomluvenou absenci. Z materiálů vyplývá, že dostal od orgánů milice výstrahu, ale do práce nenastoupil. Nedbal na výchovu dítěte a několik měsíců mu neposkytoval hmotnou podporu. Na své pracovní povinnosti nedbala ani Bogorazová-Bruchmanová. Osmého srpna jí byla udělena

přísná důtka a 23. srpna byla propuštěna z práce. Delone, narozený roku 1947, sedí přes své mládí na lavici obžalovaných už podruhé. Ani ne před rokem ho odsoudil moskevský městský soud. Ten tehdy uvěřil jeho upřímnému doznání a ujišťování, že nic takového nezopakuje. Slitoval se nad jeho mládím a vzal vážně jeho krokodýlí slzy. Zřejmě se tehdy soud dopustil chyby. Delone nevydržel ani ve zkušební lhůtě.

Také Dremljuga v okamžiku spáchání trestného činu nepracoval. Narodil se roku 1940 v krásném povolžském městě Saratov, ale nevedl zdaleka tak krásný život. Nechci zabíhat do podrobností života tohoto saratovského donchuána. O jeho mravním profilu nejlépe hovoří seznam osmačtyřiceti žen od sedmnácti let výše. Za spekulaci s pneumatikami a poskytnutí úplatku byl odsouzen, ale soud mu tehdy s ohledem na jeho mládí projevil důvěru a uložil mu podmíněný trest. On však zklamal. Žádám soud, aby to vzal v potaz.

Navrhuji tyto tresty: Pro Bogorazovou, Litvinova a Babického s ohledem na to, že dosud nebyli soudně trestáni, za užití čl. 43 TZ RSFSR, pro Litvinova pět let, pro Bogorazovou čtyři roky a pro Babického tři roky vyhnanství. Pro Deloneho a Dremljugu, protože už dříve byli trestáni, navrhuji trest odnětí svobody, pro Deloneho dva roky, ale s ohledem na podmíněně odložený rok a po jeho započtení tři roky odnětí svobody, pro Dremljugu tři roky odnětí svobody v nápravně pracovní kolonii 1. nápravné skupiny.

Předpokládám, že tento rozsudek jednomyslně schválí veřejnost města Moskvy.

ŘEČ ADVOKÁTKY D. I. KAMINSKÉ

(obhájkyň Pavla Litvinova)

Úkol, který přede mnou nyní stojí, mi připadá mimořádně složitý. Nejen proto, že jsme vzhledem k pracovnímu náporu všichni velmi unaveni, a ani ne tak proto, že času na přípravu této řeči zjevně nebylo dost.

Úkol stojící před obhájcem mi vždy připadá složitý, bez ohledu na to, v jakých podmínkách pracuje soud. Vždy, když vystupuji před soudem, pociťuji hlubokou profesionální i lidskou odpovědnost za to, jak dokážu svou povinnost splnit.

V tomto případě svou odpovědnost prožívám se zvláštním rozrušením, protože všechny materiály spisu mě vedou k přesvědčení, že vina člověka, kterého hájím, není prokázána, a tudíž by podle našeho zákona měl být soudem osvobozen. Při argumentaci svého tvrzení přirozeně soudu vyložím, v čem spatřuji neprokázanost obvinění vznesených proti Litvinovovi, jaké materiály spisu a jaké výpovědi svědků a obžalovaných mě vedly k závěru o jeho nevině. Mluvila jsem už o složitosti úkolu obhajoby vůbec. Je třeba říci, že v tomto případě je pozice obhajoby výjimečně složitá. Naprostá absence konkretizace žaloby a její individualizace a naprostá absence diferenciací v právním hodnocení vedly k tomu, že obžalovací spis šestkrát konstatuje faktické okolnosti případu, počínaje deskriptivní částí a konče formulací obvinění, které se stejnými slovy opakuje u všech obžalovaných. Prokurátorova řeč tuto